

NOVADNIEKS

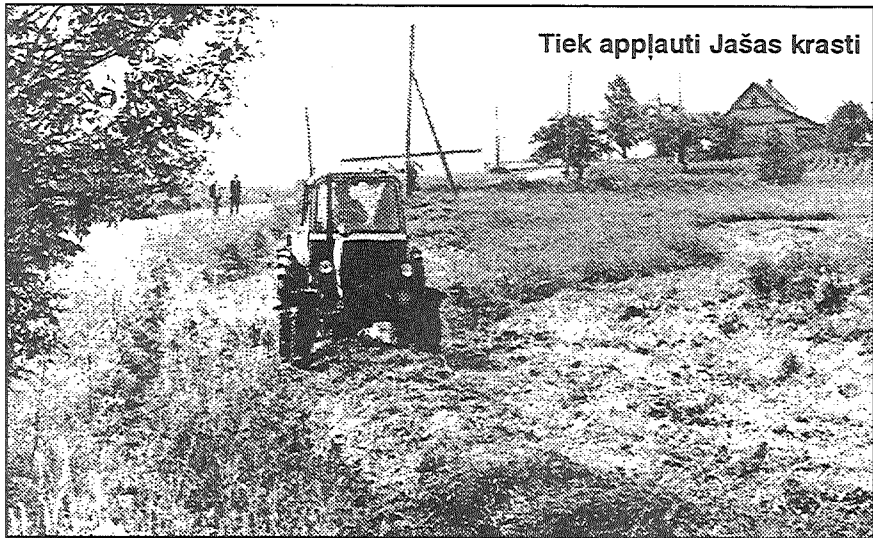
LATVIJAS REPUBLIKAS PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Trešdiena, 1995. gada 12. jūlijs

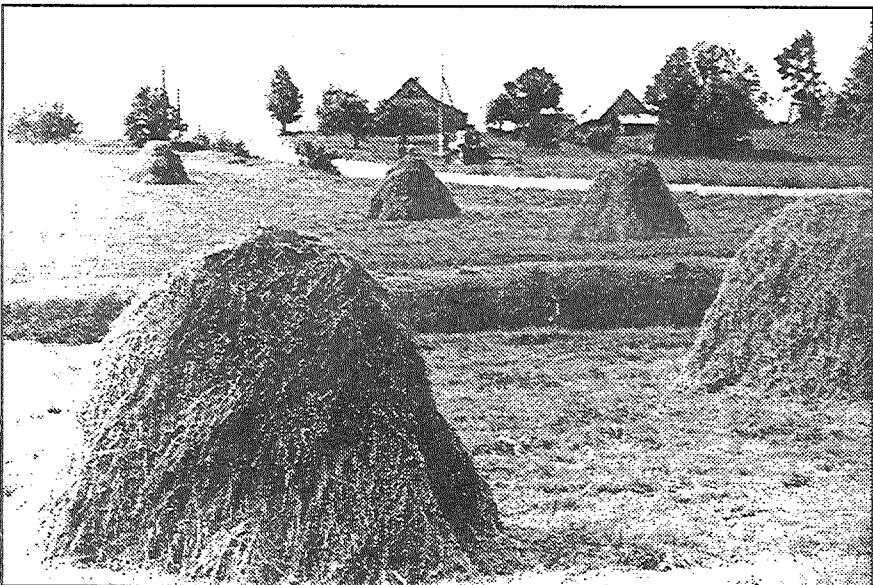
Nr. 51 (6606)

Vietējās ziņas

Siena laiks Aizkalnes pagastā

Tiek apļauti Jašas krasti

Kārtība valda Jasmuižas muzeja apkārtnē. Par to gādā Ainārs Tumašovs. J. Silicka foto

Elektrību sola atslēgt

Rajona lauksaimniecības departaments ir saņēmis šādu brīdinājuma vēstuli no «Latvenergo»:

«Šī gada 3. maijā starp Zemkopības ministriju, Ekonomikas ministriju un Valsts akciju sabiedrību «Latvenergo» tika noslēgts vienošanās protokols par parādu apmaksas kārtību par lauk-

saimniecībā izlieto elektrisko enerģiju.

Sakarā ar šo vienošanās protokolu Valsts akciju sabiedrība «Latvenergo» piekrita, ka minēto parādu atmaksu, atkarībā no tā lieluma, var izdarīt dažādos laika periodos, par ko saimniecībām ar attiecīgo Valsts akciju sabiedrību «Latvenergo» Elektrisko tīklu filiāli jānoformē maksāšanas grafiki.

Valsts akciju sabiedrība «Latvenergo» arī apņēmas neveikt sankcijas (elektropiegādes pārtraukšanu) pret tām saimniecībām, kuras regulāri maksā tekošos rēķinus un ir noslēgušas un pilda minētās vienošanās par parādu apmaksu.

Tomēr no saimniecību puses joprojām praktiski netiek veikta nekāda darbība atbilstoši minētajam vienošanās protokolam. Saimniecību parāds par izlieto elektroenerģiju turpina augt.

Sakarā ar minēto, informējam, ka, ja līdz š.g. 10. jūlijam saimniecības nenokārtos parādu par izlieto elektroenerģiju, kā tas norādīts augstākminētajā vienošanās protokolā, Valsts akciju sabiedrība «Latvenergo» pielietos elektriskās enerģijas piegādes un lietošanas noteikumus paredzētās sankcijas — saimniecību objektu elektroapgādes pārtraukšanu. Par minēto lūdzam informēt saimniecības.

E. Birkāns,
a/s «Latvenergo» prezidents.»

Protams, ka ar šo vēstuli paju sabiedrības un zemnieki tiks iepazīstināti. Taču, piemēram, paju sabiedrībai «Turība», «Ausma» un citām nauda ir iesaldēta «Bankā Baltija». Patlaban tās nevar samaksāt par elektroenerģiju.

Šajā sakarībā rajona padome kopā ar rajona lauksaimniecības departamentu uzrakstīja vēstuli Ministru prezidentam Mārim Gailim, raksturojot pašreizējo situāciju un lauksaimniecības ekonomisko stāvokli, ko vēl vairāk ir pasliktinājis «Bankas Baltija» bankrots. Kāda būs atbilde, jāgaida...

Izveidots Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs

Latgales reģiona lauksaimniecības zinātnes centrs izveidots, atbalstot Valsts Viļņu selekcijas stacijas un Valsts lopkopības izmēģinājumu stacijas «Latgale» zinātnisko kolektīvu priekšlikumus. Tā mērķis ir koordinēt un efektīvāk virzīt lauksaimniecības nozares zinātnes un ražošanas attīstību, veikt zinātniskos pētījumus Latgales reģiona aktuālo problēmu noteikšanai un izstrādei. Tas koordinēs zinātnes darbību Balvu, Rēzeknes, Ludzas, Krāslavas, Daugavpils un Preiļu rajonā saistībā ar zemnieku konsultatīvajiem dienestiem un rajona lauksaimniecības departamentiem.

Noteikti arī galvenie darbības virzieni zemkopībā un lopkopībā. Zemkopībā tā būs šķimības izkopšana graudaugiem, līniem, zālājiem. Zinātnes centrs nodarbosies ar linkopības tehnoloģijas izkopšanas metodiku Latgalē, kā arī citu zemkopības kultūru audzēšanas tehnoloģiju izpēti un pilnveidošanu, sniegs konsultācijas par jaunāko tehniku.

Lopkopībā tiks veikta dažādu govju šķimņu savstarpējas krustošanas izpēte un tālākas izmantošanas virziena noteikšana. Izvērtēs lopbarības izēdināšanas jauno tehnoloģiju, pētīs mājdzīvnieku lipīgo,

nelipīgo un parazitāro slimību novēršanas iespējas.

Centrs sadarbosies ar Latvijas, ārzemju zinātniskajām un mācību iestādēm, aktīvi iesaistot darbā reģiona lauksaimniecības skolas, tehnikumus, valsts augstāko mācību iestāžu zinātniekus.

Ir izveidota Latgales reģiona lauksaimniecības zinātnes centra koordinācijas padome. Par tās priekšsēdētāju ievēlēja Valsts Viļņu selekcijas un izmēģinājumu stacijas nodaļas vadītāja Veneranda Stramkale, par vietnieci — Valsts Lopkopības izmēģinājumu stacijas «Latgale» direktora vietniece zinātniskajā darbā Genovefa Norvale. Koordinācijas padomē ir arī mūsu rajona lauksaimniecības departamenta direktors Jānis Vucēns.

«Šonedēļ beigsim sagatavot lopbarību»

Paju sabiedrības agrofirma «Turība» priekšsēdētājs Romualds Kavinskis sacīja, ka «Turība» šonedēļ pabeigs lopbarības sagatavošanu. Noņāutas lielas platības — pāri par 800 hektāri zālāju, kas ļāva jau patlaban sagatavot 4 tūkstoši tonnu skābsiena un 300 tonnu skābarības no ilggadīgajiem zālājiem. Sagatavots pāri par 800 tonnām siena, tas ir krietni vairāk nekā bija iecerēts. Tas ļaus papildināt liellopu skaitu. Pašlaik «Turības» slaucamo govju ganāmpulkā ir 702 govys, kas ir par 20 vairāk nekā pērn, un 1675 liellopi.

Kā izdzīvot «Bankas Baltija» krīzes radīto seku laikā?

— Paju sabiedrība agrofirma «Turība» savus brīvos līdzekļus glabāja «Bankā Baltija» un patlaban tie ir iesaldēti. Izdzīvojam pateicoties tam, ka «Turība» pašražoto produkciju pārdod savos veikalos, — saka R. Kavinskis.

Pirmdien Daugavpilī, Viestura ielā paju sabiedrība «Turība» atklāja jaunu, plašu veikalu, kur pārdos gaļu, piena produktus, konservus, maizi un citas pārtikas preces. Tas ir ceturtais «Turības» veikals Daugavpilī.

Paju sabiedrībai ir laba sadarbība ar Daugavpils pilsētas domi, kas rada abpusēju labumu. Firmas pārtikas produkti, to skaitā desas, sviests, krējums un citi ir ļoti pieprasīti Daugavpilī, veikalos pircēju nekad netrūkst. Cenas ir pircējiem pieņemamas. Piemēram, krējuma litrs maksā 60 santīmus (tirgū tas maksā 90 santīmus un pat 1 latu).

Riebieši ražo arī četrus veidu maizi. Maize ir nedaudz lētāka nekā citviet cep-tā, tāpēc to labprāt pērk gan Daugavpilī, gan Preiļos, gan vietējā veikalā.

Sortimentu paplašina konditorejas cehs. Ja līdz šim tas ražoja tikai viena veida konfektes «Gotiņa», tad turpmāk pircējiem piedāvās šīs konfektes ar rozīnēm un riekstiem.

A. Iljina

Ja būs darbs, mēs dzīvosim

◆ Ir pagājis jau gandrīz vai gads kopš «Novadniekā» stāstījām par Preiļu SCO darbu. Arī šoreiz tās priekšnieks Vladimirs Haritonovs bija tikpat steidzīgs un nevalīgs. Izdevās viņu sastapt tikai pašā darba dienas sākumā, kad SCO bāzē sapulcējās cilvēki, lai pēc tam katrs dotos uz savu objektu, ķertos pie saviem uzdevumiem.

Tā bija algas diena, tāpēc saprotams, kāpēc Haritonovu gan dispečerdienu, gan visos objektos sagaidīja ar vienu jautājumu, sak, šef, kad būs nauda? Naudas organizācijas kasē nebija, taču šefs bija pārliecināts, ka tuvākajās dienās varēs saviem darbiniekiem izmaksāt algu.

—Vēl pirms gada,— stāsta V.Haritonovs, cilvēki ļoti sāpīgi un nervozi uzņēma tādu situāciju, ka es nevaru viņiem laikus izmaksāt algu. Priekšnieks jau vienmēr ir tuvāks un aizsniedzamāks nekā valdība, tāpēc man daudzreiz nācās noklausīties pārmēģinājumus, kas bija vēlti augstiem kungiem galvaspilsētā. Tagad vairs tādu asumu man ar strādniekiem nav. Viņi taču lasa avīzes, dzird un redz, kas notiek valstī, saprot, ka es cenšos darīt visu, lai mūsu organizācija pastāvētu. Tikai viņu klusēšana jūtu kaut kādu nolemību, pakļaušanos. Cilvēki klusē, strādā un gaida, kad viņiem samaksās par darbu.

Kādreiz lielā un spēcīgā celtniecības organizācija ļoti izmainījies. Preiļu SCO tagad nodarbojas ne tikai ar celtniecību, bet arī ar visdažādākajiem remontu darbiem. Un tas ir saprotams, jo pasūtītājiem nav naudas, tikai reālais var sapņot par jaunbūvēm, tāpēc vajag pielāpīt un pielabot to pašu veco. Šķiet, ka tuvākajos gadu desmitos Haritonova ļaudīm šajā virzienā darba netrūks, jo lielākā daļa ēku un objektu ir celti pirms vairākiem gadu desmitiem, tāpēc tagad prasa remontu. Un turpmāk remontēt vajadzēs arī vairāk un vairāk.

Bet tagad par visu pēc kārtas. SCO bāzes teritorijā nu ir krietni mazāka nekā agrāk, jo daļa ir iznomāta J.Teļāna firmai «Raipole». Un vietas pietiek visiem. Arī visiem pieciem desmitiem SCO tehnikas vienību — tās ir mašīnas, traktori, ceļamkrāni, kas ir tehniskā kārtībā un tiek katru dienu izmantoti. Bet ir daudz labas tehnikas, kas pagaidām organizācijai nav vajadzīga. V.Haritonovs pastāstīja, ka 1988. un 1989. gadā vien SCO saņēma trīsdesmit astoņas jaunas tehnikas vienības, tajā skaitā trīs autobusus, buldozerus, ekskavatorus. Protams, ka tehniku varēja pārdot, tas ir tik vienkārši.

Taču nopirkt tagad jaunu mašīnu vai traktoru ir daudz sarežģītāk, tāpēc visa pagaidām neizmantotā tehnika iekonservēta un gaida savu kārtu slēgtās noliktavās ar aizmūrētiem logiem. Vismaz tā var būt droši, ka neizžags un neizlaupīs.

Starp citu, SCO tehnika nebrauc uzpildīt degvielu ne uz vienu pilsētas degvielas staciju, jo tāda ir pašiem sava. Benzīnu un dīzeļdegvielu viņi iepērk Rēzeknē, kļuvuši tur par pastāvīgiem klientiem, kuriem reizumis dodot pat atlaides.

Tagadējais SCO būtībā ir tas pats iepriekšējais celtniecības uzņēmums tikai krietni samazinātā veidā. Darbojas skārdnieku un elektriķu iecirkņi, ir galdniecības cehs. Tur vīri apskatīja pirms dažām dienām iepirkto baļķus un atzina par kvalitatīviem. V.Haritonovs gan tūlīt uzsvēra, ka viņi nenodarbojas ar kokmateriālu sagatavošanu eksportam, bet iepērk tieši tik, cik nepieciešams pašu vajadzībām. Kāpēc? Kokmateriālu eksports taču ir ļoti izdevīgs un ienesīgs... Lai uzsāktu biznesu, vajadzīga nauda.

Pie noliktavām zem nojumes sakrāts fibrolīts — ļoti kvalitatīvs un labs siltum un izolācijas materiāls no Jelgavas. Atveduši vienu kravu nevis pašu vajadzībām, bet vairāk reklāmas pēc. Cilvēki jau nākot, pētot, atzīstot par labu, bet nepērkot. Fibrolīts ir pārāk dārgs, arī SCO pasūtītāji to nevar atļauties izmantot, jo naudas trūkuma dēļ vajag knapiņāties pat pēdējos sīkumos. Tāpēc SCO uzkrāj zāģu skaidas, ved tās uz Bašķiem, kur dzelzsbetona konstrukciju cehā ražo savus skaidu betona blokus. Sezona tur ir darbs arī deviņiem cilvēkiem.

Pirms vairākiem gadiem starpsaimniecību celtniecības organizācija atteicās no SCO katlu mājas pakalpojumiem apkures sezonā, jo siltums bija pārāk dārgs. Aizpagājušajā gadā tika iedarbināta sava katlu māja. Bet pērnajā ziemā nekurināja arī to. Iztika ar tā saucamajām Godmaņa taupības krāsnīm, kas dažādos objektos sabūvētas pavisam piecas. Nenosala un cer, ka nenosals arī nākamajā ziemā.

No 1991. gada SCO darbā nav pieņemts neviens strādnieks. Kopējais strādājošo skaits ir tikai samazinājies. Nu jau kādu gadu tas ir nostabilizējies ap skaitli 115. Lielākā daļa speciālistu šajā organizācijā nostrādājuši ne mazāk kā desmit gadus. Bet arī šo cilvēku daudzumu tik tikko iespējams nodrošināt ar darbu.

Ekonomiskā situācija valstī neļauj sākt plašu celtniecību. Tāpēc objektus, kur strādā Preiļu celtnieki, var uz roku pirkstiem saskaitīt. Piebūve Preiļu 1. vidusskolā, veccticnieku baznīcas celtniecība, poliklīnikas pabeigšana Riebiņos (riebiņieši savā laikā celtniecību iesāka saimnieciskā kārtā), ir arī vairāki jumtu remontu un telpu remontu prokuratūrā un rajona tiesā.

Bet visam līdzī nāk naudas trūkums un parādi. Jau no 1993. gada krājas Aglonas bazilikas parāds par veiktajiem darbiem. Pavisam 87 tūkstoši latu, kurus valdība beidzot apsolījusi samaksāt līdz gada beigām. Pirms kāda laika tika pārskaitīti pirmie 15 tūkstoši latu, kuri tūlīt tika izlietoti, jo vajag maksāt arī nodokļus, par kuriem visu laiku aug soda naudas. Piemēram, aprēķināti jau divdesmit tūkstoši latu soda naudas par laikā nesamaksāto sociālo nodokli. Žēl, ka celtnieki nevar aprēķināt soda naudu valdībai par laikā nesamaksāto. Arī tagad nav nekādas skaidrības, vai valdība līdz gada beigām atradīs līdzekļus, lai samaksātu atlikušos bazilikas parādus.

Arī veccticnieku draudze, kurai SCO būvē baznīcu, celtniekiem parādā sešpadsmit tūkstošus latu, no kuriem nedaudz vairāk par piecpadsmit tūkstošiem ir valsts nesamaksātā kompensācija par kādreiz nojaukto veccticnieku baznīcu. Praktiski visu laiku celtnieki strādāja uz parāda. Arī tagad negribas pamest, jo palicis jau pavisam nedaudz.

Jau vairākus gadus SCO parādā ir arī iekšlietu daļa — deviņi tūkstoši latu, Preiļu 1. vidusskola — trīs tūkstoši trīs simti latu.

Kopējā parādu summa celtniekiem ir aptuveni 115 tūkstoši latu. Turklāt nav nekādas skaidrības, kad un vai vispār tiks sagaidīta šī naudiņa.

Lielu kļupienus radīja «Bankas Baltija» krāhs. Šī gada 17. maijā starpsaimniecību celtniecības organizācijas kontā tika ieskaitīti desmit tūkstoši latu par darbu skolā. SCO tūlīt pat divus tūkstošus pārskaitīja SPMK un tūkstoti Daugavpils elektrīķiem. Bet jau 23. maijā visi konti tika iesaldēti. Gan SCO, gan SPMK,

gan daugavpīliešiem praktiski zaudēta nauda, kas ir tieši uz komercbankas un valsts sirdsapziņas, jo Finanšu ministrija šos līdzekļus bija pārskaitījusi jau 20. aprīlī. Kas var pastāstīt, kur veselās divdesmit septiņas dienas ceļoja un kam procentus pelnīja SCO nauda?

Celtnieki izlīdzas, kā nu prot un var sarunāt. Piemēram, nesamaksāto zemes nodokli viņi tagad atstrādā Preiļu 2. vidusskolā, kur veic ēkas fasādes kosmētisko remontu, astoņdesmit diviem logiem liek jaunas notekūdeņu caurules. Pagājušajā gadā zemes nodoklis līdzīgā kārtā tika atstrādāts pilsētas parkā, kur SCO remontēja vairākus tiltiņus un ielika betona konstrukcijas tiltam uz salīņu. (Starp citu, pagājušās nedēļas nogalē V.Haritonovam bija tikšanās ar rajona padomes izpilddirektoru A.Poplavski un rajona kultūras nama direktori E.Brovacku par salīņu tālāko likteni. Tuvākajā laikā jābūt gataviem aprēķinot, cik naudas vajag, lai uz salīņus izveidotu deju laukumu tāda izskatā, kāds tas bija pirms nojaukšanas.)

Patlaban vislielākais un visnopietnākais objekts ir Preiļu 1. vidusskola, kur jāuzbūvē labā spēma virsbūvi, starppiebūvi un savienojošo galeriju. Ja būs līdzekļi, celtnieki darbus var pabeigt jau līdz jaunā mācību gada sākumam. Taču pagaidām skola viņiem ir parādā apmēram piecpadsmit tūkstošus latu.

Pēc abpusējas vienošanās sākotnējais plānojums tika nedaudz izmainīts. Tagad piebūvei būs arī trešais stāvs, kur atradīsies telpas vēl divām klasēm. Arī šajā objektā celtnieki izolācijai izmanto pašu ražotos skaidu un betona blokus, kas ir uz pusi lētāki nekā izslavētais fibrolīts.

Līdz ar celtniecību Preiļu 1. vidusskolā tiek veikts arī kosmētiskais fasādes remonts, jāieliek jauni logu bloki, jo vecie ir tiktal sapuvuši, ka tiem bail pat pieskarties, lai neizkrit pavisam laukā.

Jau no agra rīta objektā strādāja cilvēki. Bez iešūpošanas un iesildīšanās, kaut arī bija pirmā diena. V.Haritonovs uzsvēra, ka ļaudis ir gatavi strādāt, lai tikai būtu parļiecība, ka arī turpmāk viņiem būs nauda un darbs. Diez vai tagad tas vairs ir atkarīgs no organizācijas vadības. Viņi ir pierādījuši, ka spēj noturēties virs ūdens arī ļoti sarežģītā situācijā. Tagad izdzīvošana jau ir atkarīga no valdības — tā atjaunos valsts ekonomiku vai arī turpmāk gremdēs ar nepārdomātiem nodokļiem un citiem aizliegumiem.

L.Kirillova

Par valodu, meitenēm un... dolāriem

Elcene, jūsmiķis, atstars un diēve. Kas tie būtu par vārdiem? Protams, jaunvārdi. Ar tiem mums tiek piedāvāts aizstāt svešvārdus hits, fans, imidžs un dansings. No skolas laikiem labi atceramies jaunlatviešu darbību šajā jomā un viņu devumu mūsu leksikā. Latviskoti tika ne tikai svešvārdi, bet arī veidoti vārdi, kuri apzīmēja sava laika tehnikas, zinātnes un sabiedrības virzību. Reizēm neizpalika arī kuriozi, bet visumā valoda bagātinājās un veidojās pēc latviešu valodai raksturīgiem gramatikas likumiem. Valoda ir dzīva, tā veidojas un attīstās arī mūsdienās.

Par to pārliecinājos sarunā ar Preiļu 1. vidusskolas latviešu valodas un literatūras pasniedzēju Ritu Lustīku un viņas audzēknēm Ingu Surgunti un Sarmīti Rubuli. Kopā ar Evu Petrāni (*meitene bija aizbraukusi uz laukiem un mūsu sarunā nepiedalījās*) viņas veidoja skolas komandu, kura piedalījās Sidnejas Latviešu biedrības Austrālijā sazīnā ar Latvijas Izglītības un zinātnes ministriju un firmu «Jevanda» organizētajā konkursā «Kopsim latviešu valodu!».

Konkursā piedalījās 134 pamatskolas. Ar skolēnu darbiem iepazīnās Uldis Silinš no Austrālijas, Imants Ziedonis, Zigmunds Skujinš un citas pazīstamas personības. Preilietes izcīnīja otro vietu un saņēma prēmiju — 1500 Austrālijas dolāru.

Skolēnus uz šo konkursu virzīja skolotāja R.Lustīka. Jau mācību gada sākumā ar svaigu pieeju folkloras mācīšanai un vēlāk — iesakot audzēkņiem pārlūkot savas dzimtas koku, izpētīt, ko nozīmē tavs vārds, kāda ir tava mīļākā pasaka... Dzimtās vietas vietvārdu izpēte, savas puses teiku un nostāstu apzināšana rosināja bērņus piedalīties šajā konkursā. Un sākuma posmā tas bija kolektīvs darbs. Interesantus folkloras pierakstus un vietvārdu skaidrojumus sniedza visi, pat ne sevišķi spē-

jīgie gramatikā. Tas bija radošs moments valodas apguvē. Vārdu «Preiļi» tagad varētu skaidrot sešos veidos, bet «Vārkava» cēlusies no «Varkalas» — vietas, kur ieguva un kala varu. Vietvārdu izcelsmes noskaidrošanā ļoti palīdzēja muzeja darbiniece Tekla Bekeša.

Bērni rakstīja domrakstus par sev turvieni un pazīstamiem kustoņiem — kaķiem, suņiem, govīm, sivēniem u.c. Par suņu vārdiem, piemēram, Eva Petrāne saka:

«Ja kucēni ir suni, tad viņu vārda pirmajam burtam jāsakas ar viņu mātes vārda pirmo burtu, bet kucītēm vārda pirmajam burtam jābūt tādām, kāds ir viņu tēva vārdam. Mūsu suņa māti sauc Grēta, tāpēc mēs savu suni nosaucām par Greku.»

Tikusi veiksmīgi galā ar otro kārtu, Preiļu 1. vidusskolas komanda sekmīgi startēja finālā. Šeit jo daudzi uzdevumi tika pasniegti spēles veidā. Meitenēm palīdzēja izrauties iegūtie pieci punkti — augstākais novērtējums — par

piedāvāto uzdevumu latviskot šos svešvārdus: kortis, luksofors, ofiss un serviss. Skaidrojumu nesniedzam, jo ceram, ka mūsu lasītāji paši tiks ar to galā. Mazāk veicās komandai citā konkursā, kur vajadzēja turpināt iesāktu sakāmvārdu. Bet konkursi jau tādēļ arī tiek rīkoti, un veiksmes moments šeit ir jo svarīgs. Devīto klašu meitenēm tas bija pirmais tāda veida konkurss, un, kā paskaidroja skolotāja, tas būtiski atšķiras no mācību priekšmetu olimpiādēm. Eva, Sarmīte un Inga, ieguvušas pirmo sacensību rūdiņumu, tagad ir gatavas piedalīties citos līdzīgos konkursos. Arī skolotāja Rita Lustīka domā par jauniem savu audzēkņu startiem.

Veiksmi jums latviešu valodas kopšanā!

Voldemārs Romanovskis

Attēlā: Sarmīte Rubule un Inga Surgunte kopā ar savu skolotāju Ritu Lustīku.

Jāņa Silicka foto

Tu esi

Šo paši svētko tu neatnīrsti,
Vai celies debesīs vai jūras
dzelnē nīrsti,
Vai draugu pulkā dāli savu
prieku,
Vai viens pats satīcies ar
preiņieku.
Tu esi LATVIJA!

Ar šo O.Vacieša un R.Paula dziesmu izskanēja VII skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki.

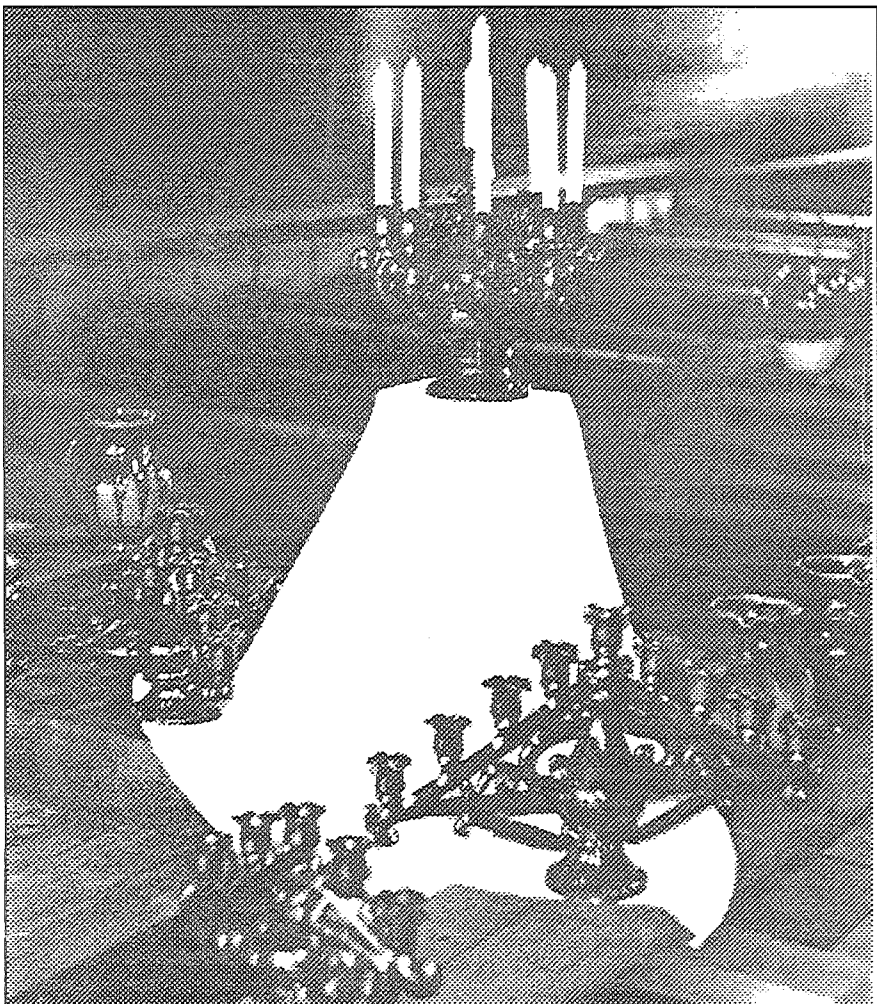
Pateicamies Preiļu rajona delegācijai, kas piedalījās šajos mākslinieciskā un emocionālā tik skaistajos svētkos: organizatoriem no skolu valdes A.Zagorskim, V.Karpušenko, V.Boļšakovam, komendantam A.Adamovičam, M.Seilim, V.Raginskim, policijas darbiniekiem I.Tabunovam, S.Bogdanovam, M.Baločim, A.Upeniekam, medīķiem E.Mazulei, S.Ivanānei, skolu direktoriem J.Eglitim, M.Kručiņinai, I.Griņģevam, R.Gabrānei, A.Rimicānei, J.Usārei, V.Sprīģim, visiem dejojājiem, dziedātājiem, mūziķiem, viņu vecākiem un skolotājiem, kolektīvu vadītājiem Ilonai Balaško, Uldim Berziņam, Katrīnai Podopriņģerovai, Ilzei Rožinskai, Jāzepam Skutelim, Annai Karkdei, Silvijai Kurīnai, Marutai Kozlovai, Andrim Usāram, Gaidai Ivanovai, Ausmai Pinkalei, Annai Kuprei, Inārai Lietāniecei, Anitai Ancānei, Paldies firmām un šofieriem, kas nodrošināja transportu.

Ja mūsu skolu jaunatne spēj būt tik disciplinēta, precīza, labestīga un aizrautīga, kā tā bija svētkos, tad par savas tautas un valsts nākotni mēs varam būt droši. Paldies par to.

Rajona padome

Jasmuižas muzejā

Kas palicis no Pēterdienas?

Vienam otram Pēterim, protams, palikuši svētku vainagi. Bet Jašas upītes krastos pamesti podi un vēl šis un tas. Neba krūmos pamesti, bet skaisti sarindoti un tumšākās dienās pat izgaismo. Pats vaininieks, skaisti izlīgojies radu un draugu pulkā, aizbraucis uz Rēzeknes pusi. Kurš no Pēteriem, no tiem podu meistariem (gāzējiem?) tas varētu būt? Ceru, ka atbilde nav jāsaka priekšā. Proams, un vienīgi — Pēteris Ušpelis. Latgales

keramikas dienu rosinātājs un to gara uzturētājs pēdējos gados. Sabiedrīks cilvēks. Un māla mīcītājs turpat vai 45 gadus.

Šo savu jubilejas izstādi Silajānos dzimušais meistars rīko kopā ar dēlu Andri, kas šogad beidza Rēzeknes mākslas koledžu. Bet pirms pārejam pie podu gāšanas, atvainojiet, aprakstīšanas, lai aplūkojam dažas krāsu bildes iz Ušpeļa dzimtas keramikas izstādes atklāšanas Latvijas vēstures muzejā šī gada maijā.

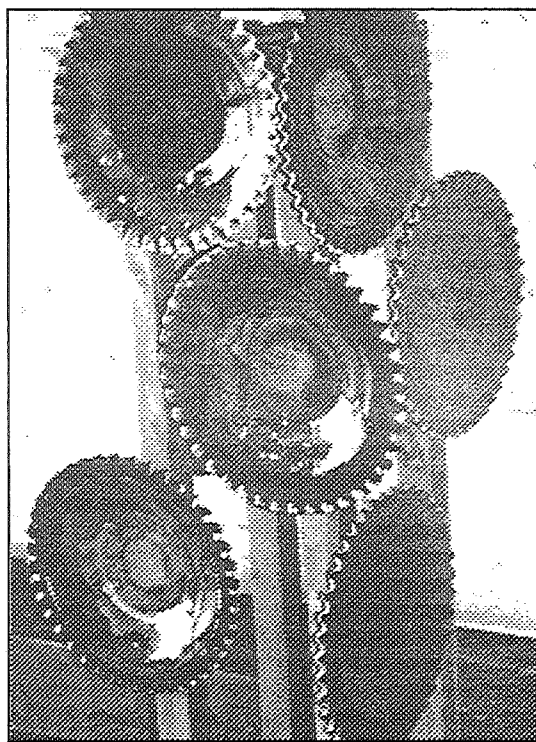
Fotogrāfiju centrā varam ieraudzīt valsts prezidentu Gunti Ulmani ar kundzi un viņa padomnieku Raimonu Paulu. Komentāri lieki.

Podu, svečturu, lielāku un mazāku trauku savī septiņi desmiti. Visi ieturēti Silajāņu stilā. Bet, ja ieskatāties vērīgāk, viens otrs knifīšs tomēr ir perfekti savs, raksturīgs tikai Pēterim. Kaut vai vāzu un saimniecības podu kaklus rotājošā vijīņa, vienam otram traukam pat veselas divas. Darbu rotājums: gan grafiskais, gan gravētais, vai pat abi kopā.

Izstādes centrā izvietota zilā trauku grupa, bet tai līdzās pirmo reizi parādās arī pelēcīgas glazūras: tik pieticīgas kā mūsu vairākuma dzīve.

Interesants šķīvju novietojums. Uz podestiem un no trejām pusēm. Sanāk kā skudru pūznītis. Kopā — veseli divi.

Jubilāra izstādi Jasmuižas muzejā iekārtojusi Gunta Taulkule no Rīgas. Pēterdienas pārpalikums skatāms līdz rudenim.

Zvaigznes gaisma

Teātra un kino mākslas cienītājus Jasmuiža šogad aicina uz L I D I J A I FREIMANEI veltītu izstādi. Iepriekšējos gados tādas ekspozīcijas jau ir bijušas Antai Klintij un Elzai Radziņai.

Izstāde tapusi sadarbībā ar Eduarda Smiļģa Teātra muzeju un to iekārtojusi šī muzeja darbiniece Margita Mantiņa. Ek-

sponāti nākuši gan no Nacionālā teātra, gan Teātra muzeja fondiem, gan no meitas Kristīnes Pastemakas. Šeit aplūkojami kostīmi no astoņām izrādēm: «Zvaigzne iet un deg», «Elektra», «Mīļais melis»... Savu vietu atradis aktrises grīmējamais galdīnš, bet uz tā — ģimenes foto, Antas Klints dāvētā smalkā kafijas tasīte, mākslinieces ģimete, lomu teksti. Starp tiem ir Vetas loma Jona Druces «Doinā», Eleonora Džeimsa Goldmena lugā «Lauva ziemā», Gudrite Robinsone Paula Putniņa lugā «Ar dievu pie zemes».

Fotogrāfijas no izrādēm ļauj izsekot Lidijas Freimanes veikumam teātri sākot ar 1947. gadu, ar Akadēmiskā Drāmas teātra studijas beigšanu. Visu mūžu neaizmirstamais un tātad izšķirīgais solis māksliniecei saistās ar Melno māti J.Raiņa «Zelta zirga» izrādē 1947. gadā. Ar šo lomu sākās šaubu un atziņu pilnais grūtu meklējumu ceļš, sāka veidoties sava pieceja lomām, mākslinieciskā personība. Lai arī dzīvs un rainiski cilvēcsks, tas tomēr ir abstrakts tēls. Ar aizrautību aktrise meklēja sev grīmu zaļos un sudraba toņos. Viņa radīja Melno māti kā visvarenu nāves karalieni un tēloja to jaunu — spēcīgu un valdonīgu.

Nākošajā gadā Lidija Freimane neizdzešamiem burtiem ie-

rakstīja latviešu mākslā savu Rūdolfa Blaumaņa Kristīni.

Par Lidijas Freimanes tēliem bijis maz strīdu. To nedarīsim arī mēs, un vēl pēc tik daudz gadiem. Pie tam lauku skatītājiem ir bijusi ļoti reta izdevība redzēt māksliniecei izrādē, varam tikai pateikties televīzijai par ierakstītajiem iestudējumiem. Par saglabāto Lidijas Freimanes aktiermākslu. Izstāde mums piedāvā tikai momentuzņēmumus — mirklus no izrādēm.

Muzeja ekspozīcija mums neatklāj mākslinieces sniegumu kino jomā. Bet šeit nu mēs esam eruditāki, un latviešiem jau nav nekāds lielais filmu skaits. Lidijas Freimanes veikums šeit mērojams divos desmitos. Kino viņa debiņtēja ar Ilzes lomu filmā «Salna pavasarī» un Olgas Līdumas lomu filmā «Uz jauno krastu». 1960. gadā par Martas lomu filmā «Ilze» saņēmusi balvu Baltijas republiku un Baltkrievijas kinofestivālā. Kino viņa atveidoja galvenokārt dramatiskas un raksturlomas — Valiju filmā «Klāvs — Mārtiņa dēls», Dārtu «Laikmeta griežos», Ortu «Pūt, vējiņi!» ekranizējumā un citās. Tajās pilnīgi varēja atklāties aktrises talants, dziļi un pārliecinoši atsedzot tēloto personu pārdzīvoto traģēdiju. Lidijas Freimanes talanta daudzpusību parādīja spoži notēlotā Līzbete ismetrāžas komēdijā «Tās dullās Paulīnes dēļ», kuru nesen atkārtoti varējam skatīt mūsu zilajos ekrānos.

Neaizmirsīsim, ka Lidijai Freimanei savulaik bija piešķirts PSRS Tautas skatuves mākslinieces goda nosaukums, vienai no nedaudzajām latviešu aktrisēm.

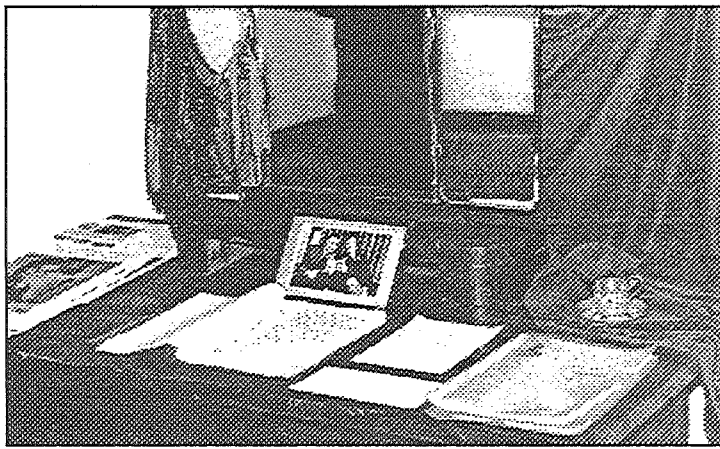
Bet, aizejot no izstādes, paturēsim atmiņā Lidiju Freimani, kādu to zīmējusi Alise Zvirbulē.

Materiālus par Jasmuižas muzeja izstādēm sagatavoja

Voldemārs Romanovskis

Attēlos: ieskats muzeja ekspozīcijās.

Jāņa Silicka foto

Preiļu rajona attīstības virzieni un iespējas

Dzīvē iet kā pa vilņiem, te augšā, te lejā. Tauta taisa dziesmoto revolūciju, ar pacilātību, šķiet, iespējams atrisināt jebkuru problēmu. Pēc dažiem gadiem grūtības ar pensiju izmaksu, naudas nepietiek, iedzīvotāju grupas noslāņojas, sākas banku krīzes, valsts lēnām grimst. Jebkurā gadījumā visu parādību kopumu parasti sauc par attīstības procesu. Attīstība var būt dažāda: progresējoša, regresējoša, kontrolēta, nekontrolēta (stihiska), graujoša, radoša utt. Mūsu priekšstatos, simboliski attīstības procesu identificē ar augšupejošu spirāli, kaut gan reālā dzīve pierāda pretējo. Pašreizējo sabiedrības un ekonomikas attīstības procesu pēdējā mēneša krīzes situācijas netieši norāda uz valsts attīstības procesam raksturīgo nelīdzsvarotību. Šīs pazīmes norāda, ka Latvijas sabiedrība vēl nav ieguvusi priekšstatu par nākotnes attīstības perspektīvām, par nākotnes redzējuma pamatvirzieniem. Ja pārlikojam vismaz pēdējo divu gadu valdības devumu, tad grūti ir atrast nozīmīgus reģionālās vai nacionālās attīstības programmas, ja nu vienīgi dažādu partiju programmās ieskicētas dažas Latvijas nākotnes vizijas visai miglainos toņos. Tā kā sabiedrības attīstība ir neizbēgama parādība, tad šo analīzi iesāksim ar attīstības procesa mērķu dažādiem priekšstatījumiem dažādās sabiedrības grupās.

Attīstības veidi

1. Pozitīvi orientēta attīstība.
2. Vienmērīga un nepārtraukta attīstība.
3. Lēciņveidīgas attīstības procesa izmaiņas.
4. Prognozējama attīstība.
5. Prognozējama, ilglaicīga plānota attīstība.
6. Haotiska, nesakarīga, neplānota attīstība.

Reālā sabiedrībā protams eksistē niansētāka uzbūve un komplicētākas attiecības starp sabiedrības grupām. Demokrātiskās sabiedrības parasti tiek apmierinātas lielāko sabiedrības grupu un sabiedrības pilntiesīgo locekļu intereses. Pašreizējā analīzes etapā mēģināsim formulēt mūsu vēlamos attīstības mērķus, kā prognozējamo, ilglaicīgu un pozitīvi orientētu, plānotu attīstību. Mīnētājiem sabiedrības attīstības mērķiem jābūt fiksētiem sociālās un ekonomiskās attīstības programmā. Programmas veidošanas procesu, tās atstāšanu un realizāciju parasti sauc par plānošanu.

Tātad, ja nepieciešams sasniegt zināmu mērķi, sabiedrībai ir jāveic noteikta darbība, kuras pirmais solis ir sociālās un ekonomiskās attīstības plānošana, kuras gala produkts ir programma — dokuments, kurā ir fiksētas sabiedrības vēlnes un dažādu sabiedrības grupu intereses.

Programmai ir zināma līdzība ar partijas pirmsvēlēšanu solījumiem, bet ar īpatnību — lokalizācija konkrētā rajona administratīvajā teritorijā. Programma kā jebkurš programmatiskais dokuments orientēta nākotnē, kuru sauc par perspektīvu jeb viziju. Rajona sociālās un ekonomiskās attīstības programma ir nākotnes redzējums un veids, kādā iedzīvotāji un to vēlētāji priekšstāvēji — deputāti, balsojot izsaka brīvu gribu nākotnē

redzēt savu rajonu. Programmas esamība signalizē par sabiedrības vēlni redzēt savu dzīvi sakārtotu un ilglaicīgi prognozējamo. No otras puses programmas esamība ir solis pretim rajona (vai citas teritorijas) attīstības plāna izveidošanai. Attīstības plānā tiek iestrādāts sīks rajona zonējums un iespējamo ekonomisko darbību plānojums, norādītas rajona resursu iespējas, vājās un stiprās puses, kā arī draudi attīstības procesa realizācijai. Protams, svarīgākais ir konkrētas teritorijas attīstības virzienu un resursu pietiekamības analīze. Attīstības plāns ir komplicēts dokuments, tas atrodas nepārtraukta attīstībā, t.s. plānošanas procesā. Rajona sociālās un ekonomiskās attīstības programma tiek izstrādāta un pieņemta trīs saaukumiem, tātad, apmēram 8-9 gadiem, darbības perioda ilgums nosaka īpašu uzmanību izstrādāšanas un pieņemšanas procesam.

Kāpēc nepieciešamas attīstības programmas? Pastāv uzskats, ka kaut kur «augšā» visu nolēmju mūs nostāda jau notikuša fakta priekšā. Vai ir iespējams sastādīt rajona attīstības programmu, ja nav vienoti republikas attīstības virzieni? Uz pēdējo jautājumus ir viegli atbildēt, jo tas parasti ir visvienkāršākais veids kā atrunāties un pamatot savu bezdarbību. Mēģināsim atbildēt, ko tad reāli dod programmas un attīstības plāna eksistence.

1. Precīzi sastādīts plāns ievērojami samazina budžeta līdzekļu nelietderīgu izmantošanu. Plānošanas procesa galvenais fiskālais ieguvums ir projektu realizācijai izmantot un mobilizēt esošos finansālos resursus. Daudzi eksperti atzīst, ka fi-

nansiālie līdzekļi Latvijas pašvaldībām ir pietiekoši, bet to izmantošanas efektivitāte ir nepietiekoša.

2. Sabiedrībai tiek izvirzīti konkrēti pieturpunkti, perspektīvas un vadības norādījumi. Sabiedrībai tiek piedāvāti vairāki attīstības virzieni, to sakārtojums un dokumentālā fiksācija.

3. Uzņēmējdarbība, kā arī pagastu vadība iegūst tik nepieciešamo iespēju veikt ilgtermiņa kapitālieguldījumu plānošanu, attīstības stabilitāti.

Izdarot šī teorētiskā ievada kopsavilkumu, atzīmēsim vēlreiz svarīgākās tēzes:

1. Sabiedrības grupu atsaucību iegūst tai saprotama, pozitīva, ilglaicīgi prognozējama un plānota attīstība, kuras pamatvirzieni fiksēti sociālās un ekonomiskās attīstības programmā.

2. Sociālās un ekonomiskās attīstības programma ir pamats, lai izstrādātu rajona attīstības plānu un veiktu rajona strukturālo zonējumu attīstības procesa nodrošināšanai.

1995. gada 1. jūnijā laikrakstā «Novadnieks» tika publicēta sociālās un ekonomiskās attīstības programmas projekts. Dokumentu būs iespējams papildināt, mainīt tā struktūru un izteikt jebkurus citus ierosinājumus gan rakstiski, gan ierodoties personiski rajona attīstības plānošanas nodaļā. Programmas pieņemšana notiks jūlijā beigās vai augusta sākumā, tās sabiedriskā apspriešana notiks vairāku semināru veidā, kuros autori aizstāvēs un izskaidros savas idejas, kā arī uzklājis sabiedrības pārstāvju ieteikumus un priekšlikumus, iespējamas arī brīvas diskusijas par attīstības procesu un nepieciešamību veidot programmu.

Saprotu, ka lauku ļaudīm būs apgrūtināti izteikt savas domas, tāpēc vēlamus griezties pagastos, kur vietējās varas pārstāvjiem būs programmas projekti, tos papildinot vai rakstiski izsakot savas domas.

Valerijs Stūris,
Preiļu rajona attīstības
plānošanas nodaļas vadītājs

Sludinājumi un reklāma ☎ 22305

☎ Pārdod

automātisko atbildētāju. Tālr. 22651;

amonija salpetri. Tāl. 22386;

zemi netālu no Preiļiem. Tāl. 21838;

darba ķēvi (var maksāt sertifikātos), lopbarības graudus Preiļu pagasta Gavaros. Jaudzems;

8 un 2,5 gadus vecus zirgus un melno skārdu (1,5x2 m par Ls 2). Zvanīt 15344;

govi. Tāl. 32243;

govi. Tel. 54639;

lauku mājas vai maina pret vieglo automašīnu. Pārdod traktoru T-150K. Tāl. 55625;

māju Preiļos, Tirdzniecības ielā 1 vai maina pret jaunu automašīnu M-2141, VAZ-2106, -07, -08, -09. Tāl. 23577;

motociklu «Jawa» ar blakusvāģi un kombaina «Niva» rezerves daļas. Tāl. 18354;

Opel Rekord, 1983.g., 2,0 S. Tel. 55683, 55743;

slaukšanas aparātu iepakojumā. Tel. 21909;

virtuves mēbeļu komplektu un citas mēbeles. Tāl. 23412.

☎ Pērk

mājlopus: jaunlopus, aitas, cūkas. Tāl. 55625;

jaunos kartupeļus, Ls 0,20-0,25 par kilogramu. Tel. 65057;

kartupeļus, bietes, burkānus. Tāl. 44172.

☎ Maina

labu 3 istabu dzīvokli Preiļos centrā (5. stāvs) pret līdzvērtīgu 1.-2. stāva. Ir varianti. Zvanīt pa tālr. 21448, 21061.

☎ Iznomā

mājas, ir varianti. Tel. 36603.

☎ Dažādi

Remontēju riteņtraktoru degvielas sūkņus, pārdod virzuļu grupas traktoriem T-25, MTZ. Zvanīt 54714 pēc 20.

Pazaudēti G.Petrova dokumenti: pase, tiesības, pensionāra invalīda apliecība. Pret atlīdzību lūdzam atdot. Tāl. 55625.

Mana balss pieder

**Latvijai
jo viņi
palīdz man
izdzīvot.**

*Viktorija Broliša,
70 gadi,
pensionāre,
Rīga*

**A/s LFIK pērk un pārdod
sertifikātus, izsniedz
aizdevumus pret
sertifikātu ķilu.**

Preiļi, Brīvības 1, tel. 21061
Livāni, Rūpniecības 1, tel. 42663

**Preiļu rajona padome pārdod
automašīnas UAZ-469 un IŽ-2715.
Tālrunis 22238.**

Ir beidzies grūts un ražens mūžs.
Bez tevis ausis neskaitāmi rīti,
Un pāri paliks tikai darbi tie,
Kas dzimtās zemes labā padarīti.
**Izsakām dziļu līdzjūtību Vilmai,
guldot TĒTI smiltājā.**

Uzņemšanas nodaļas un
atrās palīdzības kolektīvs

SIA «Gaujas koks»

iepērk svaigi zāgētus skujkoku zāgļbaļķus,
diametrs 18-20 cm par 35 \$, diametrs 22-24 cm par 40 \$,
diametrs 26-36 cm par 43 \$, diametrs 38-42 cm par 48 \$.

Ir transports.

Atrašanās vieta: Pleskavas šoseja, 40 km no Rīgas, 8 km no Siguldas.

Tāl. 927739, 927775.

Valsts akciju sabiedrība

«Jēkabpils labība»

iepērk lopbarības kviešus un
miežus, slēdz līgumus par šī
gada ražas iepirkšanu.

Tel. 8-252-21245, 8-252-21748.

Ak, cik grūti nospiež plecus
Dziļās tumsas drūmais mēmums,
Un pār visu gulstas smagi
Neatminēts likteņlēmums.
**Dalām būdu smagumu ar Birutu
Bartušu, VĪRU traģiski zaudējot.**
Aglonas ģimnāzijas kolektīvs

NOVADNIEKS

Laikraksts iznāk kopš 1950. gada 29. marta.
Redakcijas adrese: Aglonas ielā 1, Preiļi,
LV-5301. Tel. 22059, 22305, 21759.

Pasūtījuma indekss 68169.

Izdod Preiļu rajona pašvaldības uzņēmums
«Laikraksta «Novadnieks» redakcija»

Iznāk 8 reizes mēnesī. Abonēšanas maksa mēnesī
Ls 0,56. Mazumtirdzniecībā līgumcena.

**Redaktors
Pēteris Pizelis**

Reģistrācijas apliecība Nr. 1018
Iespeļsts SIA «Latgales druka»,
Rēzeknē, Baznīcas ielā 28.
Ofsetiespiedums. Motions 4730..